

Alenka Klopčič

Ris. Links in varuh narave

ilustrirala
Marta Bartolj

PISALO SE JE LETO 2050 ...

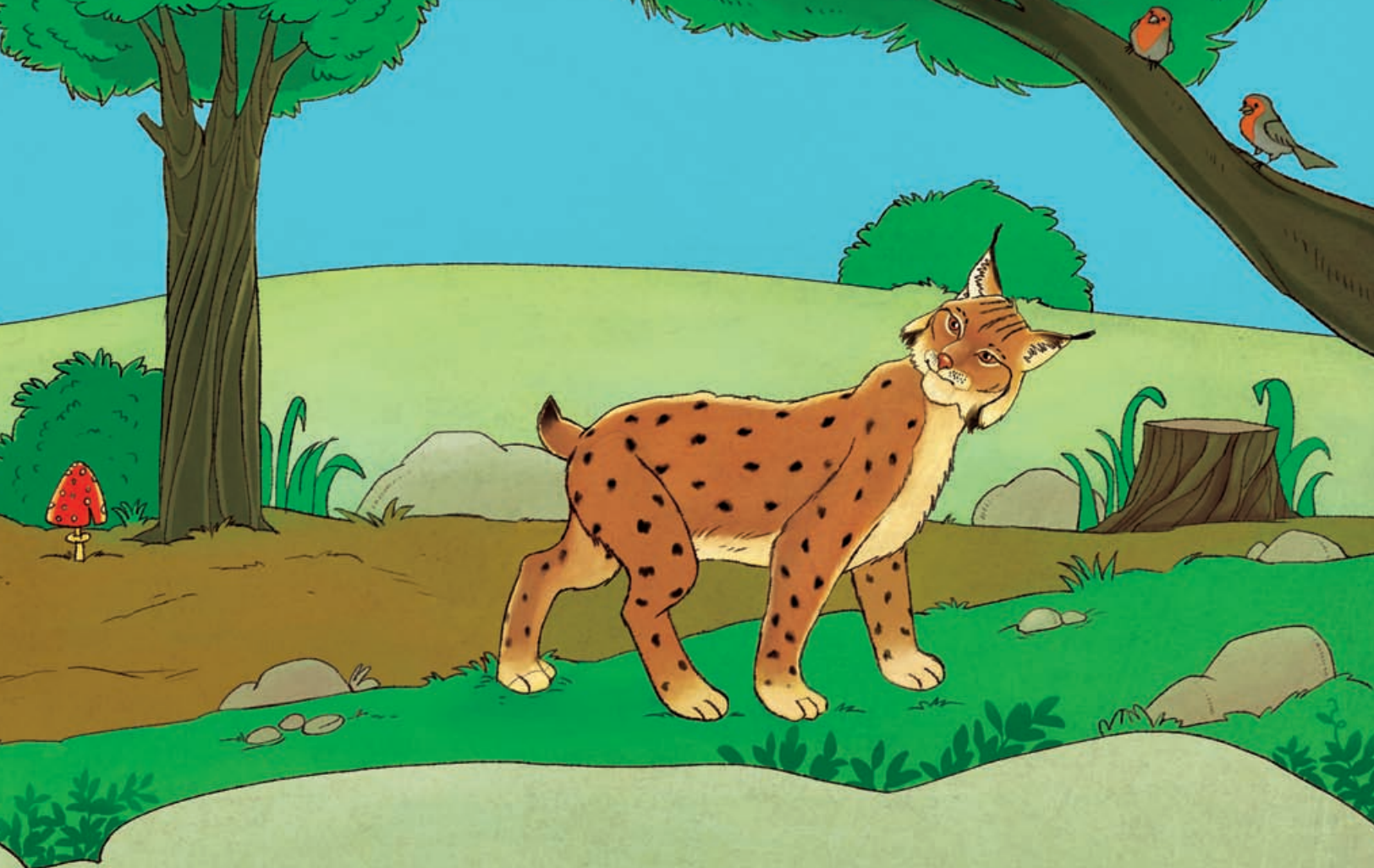
Ris Links, ki je bil nadvse ponosen na svoj rjavi kožuh, ki je na soncu zasijal celo rdečkasto, krasile pa so ga tudi črne pike, je bil eden redkih, če ne kar zadnjih risov v Sloveniji. Še pred nekaj desetletji je bil njegov rod znan kot eden najmogočnejših rodov daleč naokoli ...

Ko je Links pokukal iz svojega brlogca sredi svetlega gozda, ki pa je bil tako svetel, ker je bil že tako razredčen, je najprej pogledal levo in desno, nato pa si je vzel čas in povohal po zraku, ali ni morda kje v bližini kakšen prišlek na dveh nogah, ki ga bo začel preganjati. Prejšnji večer je komaj ušel skupini ljudi, ki se je podila po njegovem gozdiču. No, nekdam njegovem ...

Ko je takole razmišljal, je široko in glasno zazelhal ter se brž zatem namenil iz brloga proti bližnjemu hribčku. Kdaj, če ne takoj, pa bo šel do potoka za hribčkom napojit se še z zadnjimi kapljami precej bistre vode, ki je tekla z alpskega sveta, ki se je dvigoval nad gozdičem, kjer je bival Links? Takoj mora kreniti na pot, saj je ob ranih jutranjih urah cesta, ki je ločevala hribček in potok, še kar prazna.

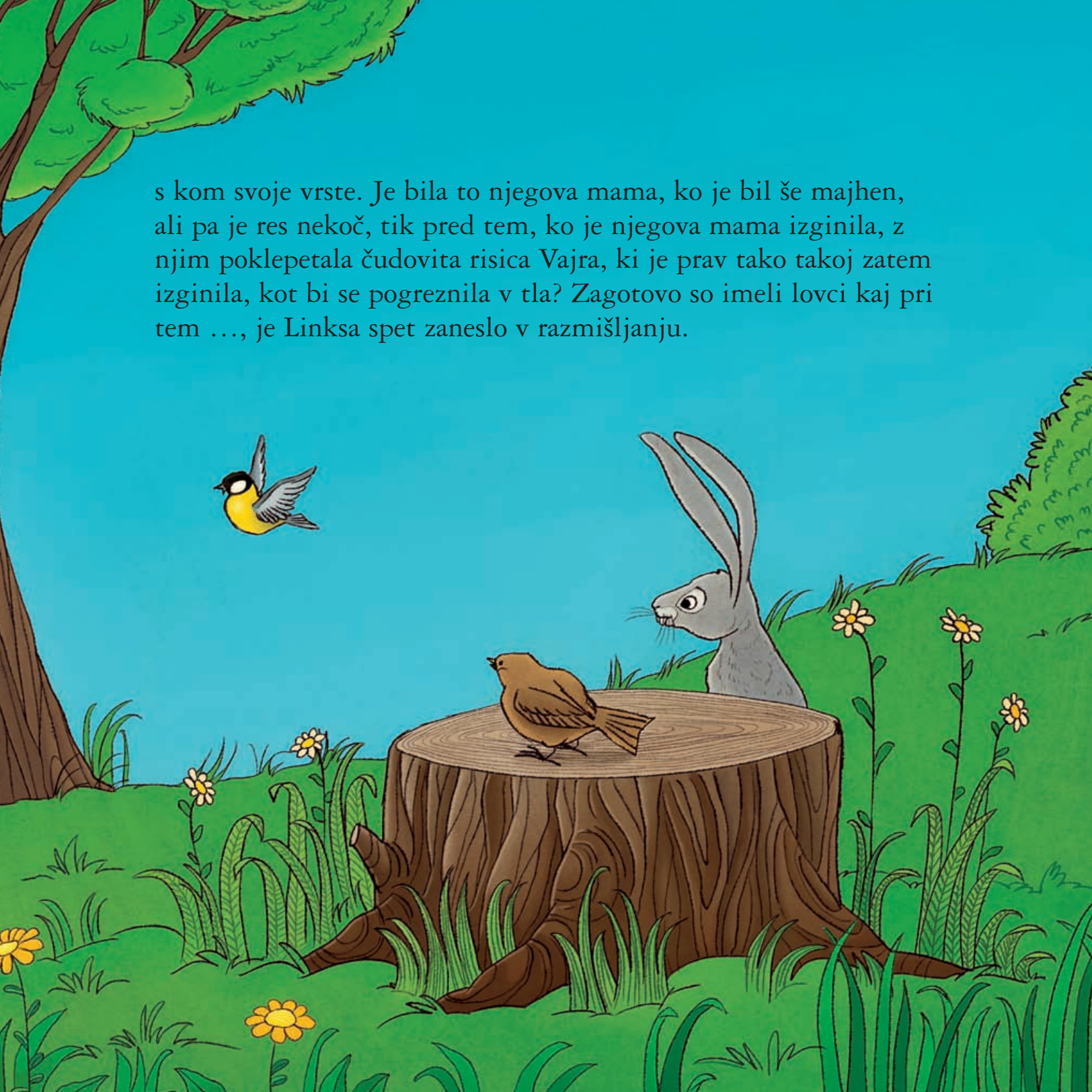
"Uf, joj, kako je vroče ...," je Links sopihal, ko je hitel na vrh hribčka.

"Živijo, Links!" ga je pozdravila sinička Tori.

"O, dobro jutro, Tori," je zasopihal Links, ki je imel neizmerno rad družbo. Sploh ni več pomnil, kdaj se je nazadnje pogovarjal

s kom svoje vrste. Je bila to njegova mama, ko je bil še majhen, ali pa je res nekoč, tik pred tem, ko je njegova mama izginila, z njim poklepetala čudovita risica Vajra, ki je prav tako takoj zatem izginila, kot bi se pogreznila v tla? Zagotovo so imeli lovci kaj pri tem ..., je Linksa spet zaneslo v razmišljanju.

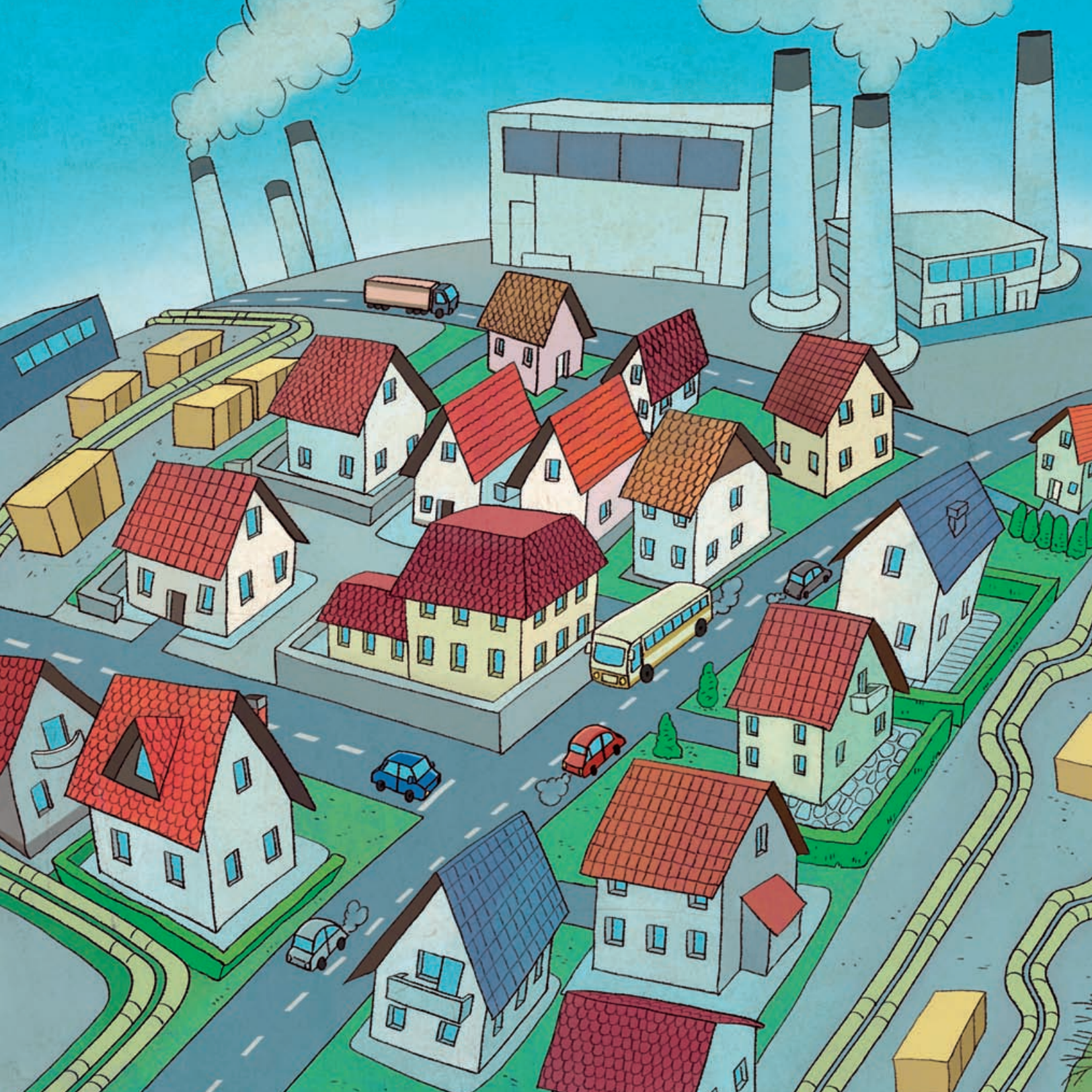

"Kam pa hitiš?" ga je potegnila iz razmišljanja sinička Tori, ki je krilila okoli njegovega gobčka.

"K potoku grem. Tako žejen sem se zbudil danes ...," je potožil Links in dodal: "se mi samo zdi ali pa je danes še bolj vroče kot včeraj?"

"Hm, bi rekla, da res," je resno odgovorila Tori. "Saj je vsak dan bolj vroče, mar ne?" je tudi ona odgovorila z vprašanjem, ko je Links naredil še zadnji korak do vrha hriba.

"Kaj ne bo vroče, ko pa nas obkroža vse tole ...," je zamrmral Links in se zazrl v dolino na drugi strani hriba. Dolina je bila prepredena s sivimi avtocestami in s cevmi, ki so visoko v zraku prenašale energijo, ki jo je potreboval človek za kuhanje, za pranje, za ogrevanje in za hlajenje.

Tudi Tori se je žalostno zazrla v smeri njegovega pogleda in pomislila sta, kako lepo je bilo, ko je bil doli le z listavci bogat gozd, po katerem sta se lovila s prijatelji in družinico. Iz razmišljanja ju je predramilo glasno hupanje ogromnega tovornjaka, pravega cestnega dinozavra, ki se je podil po veliki cesti.

"Hja, pa gremo naprej! Pojdeš z menoj?" je ris odtacal proti vznožju hribčka, Tori pa je začivkala in poletela za njim.

Ko sta Links in Tori prispela do potočka, okoli katerega je še raslo nekaj grmičevja, in ko je Links že hotel planiti na vodo, je izza enega od grmov prišel neznan zvok.

Ris in sinička sta se prestrašeno spogledala in Links, ki je bil zaradi lovcev še bolj paničen kot njegova drobna prijateljica, je že naredil korak nazaj.

"Links!" je siknila Tori. "Pojdi preverit, kaj je to," mu je pokazala s perutko.

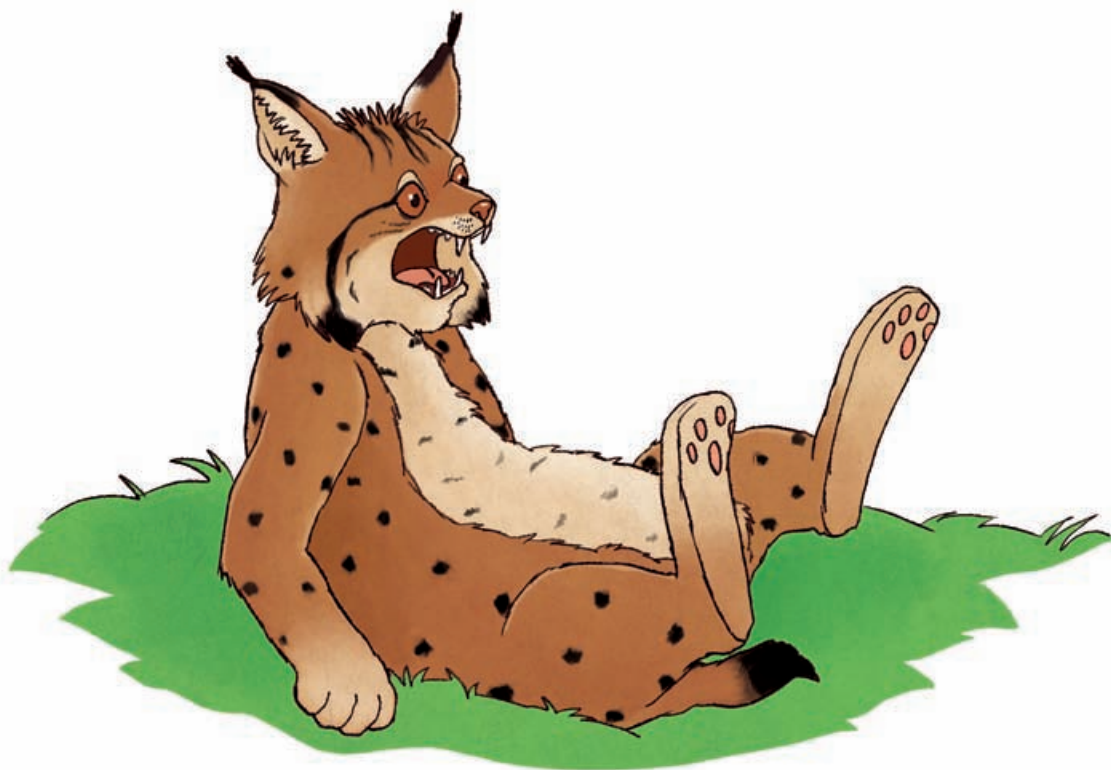
Links, ki se je šele zdaj zavedel, da bi lahko bil malce pogumnejši od male siničke, je vendarle stopil naprej proti grmu.

Stopal je zelo zelo počasi, oči je imel skoraj izbuljene, ušeska pa je obračal na vse strani, da ne bi od kje prihiteli kakšni dvonožci z nekimi napravami v rokah.

Ko je naredil še zadnji korak proti grmu, ko bi končno lahko videl, kdo ali kaj povzroča neznani zvok, se je tik ob njegovem smrčku znašel nos – bil je človeški!

"Aaaaaa!!!!" je zatulil prestrašeni ris in z repkom – četudi je bil ta zelo kratek – med nogami odbrzel za edini hrast v bližini grma, za katerim je tekla žuboreči potoček.

"Aaaaa!!!" je tulil tudi človek, ki se je z nosom pravkar dotaknil risovega smrčka in se zatekel v grm, za katerim je sicer poprej sedel in objokaval svojo usodo.

Sinička Tori je zmedeno opazovala dogajanje in ko je uvidela, da sta se njen prijatelj ris in hecni človeček tako grozno ustrašila le drug drugega, se je začela glasno smejati. Links je zaznal krohot

v njenem glasku, človeček pa je njen smeh slišal kot veselo žvrgolenje, ki ga je v hipu pomirilo. Stopil je iz grma.

"Zdaj sem dojel, kaj sem videl!" se je nenavadni človeček z neurejeno svetlo bradico in bosih nog kresnil po glavi. "Ris!" je zavpil in previdno stopil proti hrastu, za katerim se je še vedno skrival Links. Ta si sploh ni upal pogledati izza drevesa. Kaj, če se ob njegovem smrčku spet znajde nos tega čudaka?

"Ris!" je še enkrat veselo zavpil človek, ko je že stal pred Linksom, ta pa je komaj zdaj odprl oči.

Od strahu jih je kar zaprl in globoko dihal.

Ko je tik pred seboj zagledal nenavadno pojavo, so mu oči skoraj izstopile iz jamic in spet je začel kričati: "Aaaa!!!" Ni bilo dvoma, da je imel prvič tak stik s človekom, ki ga je doslej vedno le lovil.

"Ne, ne ... Pomiri se, saj ti nič nočem ...," mu je človeček pokazal prazne roke in se mu še približal.

Linksu je krik kar zastal v grlu. Še preden je pogoltnil slino, je človek padel predenj na tla in začel mrmrati: "O, hvala, mati Narava, hvala ti, za še zadnjega risa na tem svetu ..."

Links je, ko je dojel, da je ta nenavadni človek tudi čisto nenevaren, stopil stran od drevesa in si končno privoščil požirek še kolikor toliko sveže vode iz potoka. Tori se je še vedno smejala dogodku, ki se je ravnokar odvil pred njo.

"No, no, da se ti ne bo zaletelo," je zagodrnjal Links, Tori pa je končno le zajela sapo.

Ko se je Links napojil z vodo, je stopil nazaj k človeku, ki je še vedno nekaj mrmral.

"Hej!" ga je prekinil, da se je bradati človeček obrnil k njemu. Sploh ni zaznal, da se je ris premaknil k potoku. "Jaz sem Links, mimogrede."

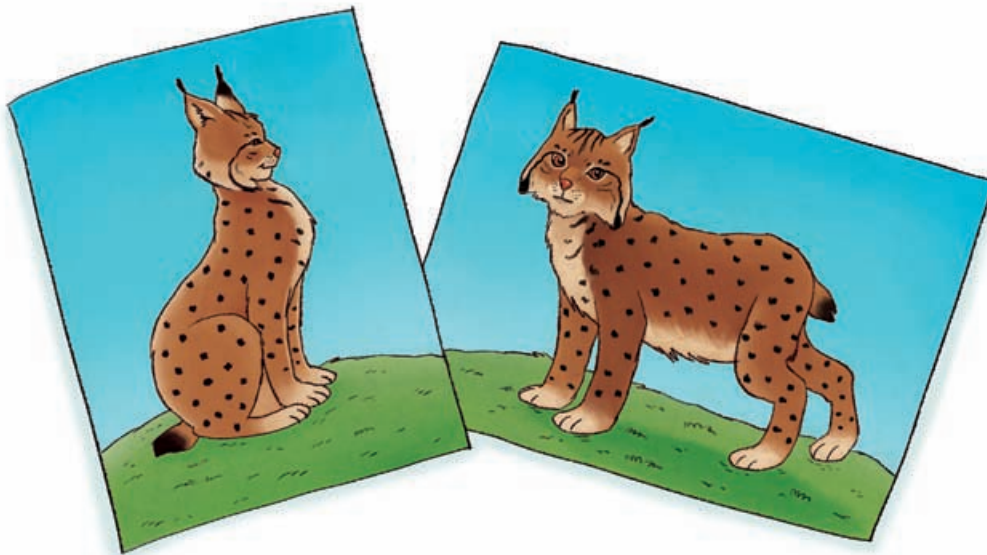
"Oprosti, toda tako sem vesel, da te vidim, Links. Sem že mislil, da ni nobenega predstavnika tvoje vrste več na tem svetu ...," je začel žlobodrati človeček.

"Zakaj pa nas ne bi bilo?" je že malce naduto vprašal Links, ki je videl, kako pomemben se zdi temu prišleku.

"Ker vas že več desetletij ni nihče videl!" je bil vzhičen človeček in potegnil iz žepa malo napravico. Links se je zopet prestrašil, saj je mislil, da je to tista zadeva, s katero nekateri ljudje merijo nanj in ki tako glasno poka.

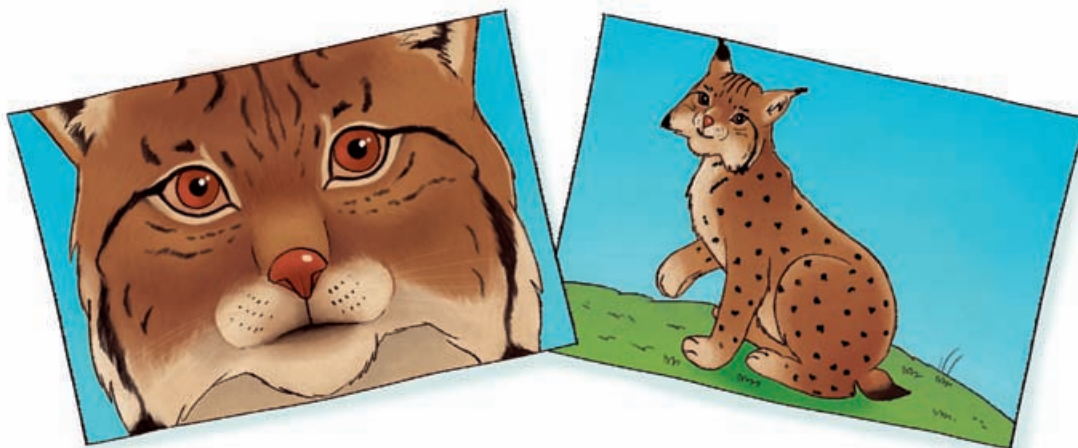

"Ne, ne boj se," ga je spet želel pomiriti človeček. "Le slikal bi te rad."

Links se je umiril in človeček je naredil nekaj fotografij čudovitega risa. Ta je bil še lepši kot sicer, tako nadut je zopet postal. Tori se je spet začela hihitati.

"No, in kdo si ti?" je končno vprašal Links, ko je človeček prenehal svojo malo fotografsko seanšo.

"Jah, tudi jaz sem skoraj ogrožena vrsta, veš," se je namuznil. "Sem naravovarstvenik."

"Kaj pa je to naravovarstvenik?" je Links vprašal malce pozneje, ko je njegov novi prijatelj postavil šotorček, v katerem je nameraval preživeti noč. Links je ležal pred šotorom, naravovarstvenik pa se je že zvil v spalno vrečo v njem. Tori je že zaspala na edinem drevesu daleč naokoli, za katerega se je še malo prej skrila Links.

"Naravovarstvenik je varuh narave, a danes nas ni več prav veliko," je žalostno odgovoril naravovarstvenik.

"Zakaj pa ne?" je spet vprašal Links.

"Zato, ker je bilo naše delo pred nekaj desetletji povsem zanemarjeno. Ko smo glasno opozarjali na to, da moramo ljudje spoštovati naravo, da ne potrebujemo niti toliko cest niti toliko energije pa da

moramo ohraniti vrste, kot je tvoja, nas ni nihče poslušal. Človek je želel le lastno udobje in ugodje, pri tem pa pozabil na vse drugo okoli sebe."

Links ni točno vedel, o čem naravovarstvenik govori, a je vseeno vprašal: "Je tudi zato dandanes tako vroče?"

"Tega ne vem, vem pa, da je manj pitne vode pa vse manj gozdov in travnikov. Vse prekrivajo ceste in razne napeljave. In to po zraku, namesto da bi tekle pod zemljo!" je zdaj že bolj vznemirjeno

odgovoril naravovarstvenik in zbudil Tori, ki se je z ene nožice prestavila na drugo.

"Bi lahko bilo drugače?" je vprašal Links in zazehal. Za njim je bil težak dan, saj toliko strahu ni občutil že od nesreče z divjim motoristom.

"Kajpak!" se je dvignil naravovarstvenik. "Že predavnimi leti smo s kolegi govorili o tem, da bi lahko vse sisteme za prenos energije namestili pod zemljo, ne pa nad njo, tovor pa bi lahko prevažali tudi vlaki po železnicah in ne le veliki tovornjaki, ki

vozijo po cestah. Zato pa imamo toliko cest!" se je hudoval naravovarstvenik.

Ko je pogledal štirinožnega prijatelja, je ta že spal. Tudi njegov vznemirjen ton ga ni več zbudil, tako utrujen je bil. Naravovarstvenik je vedel, da je naletel na verjetno zadnjega risa na svetu, zato ga ni nameraval nikdar več zapustiti. Links pa je dobil najboljšega prijatelja, ki ga je vedno želel.

1

2

Takole so videti risi. Za uporabo njihovih fotografij se zahvaljujemo Mihi Kroflu.

© Miha Krofel
<http://www.flickr.com/photos/mihakrofel/sets/>

- 1: Risa najlažje prepoznamo po čopkih daljših dlak na konicah ušes.
- 2: V Sloveniji risi živijo predvsem v dinarskih bukovo-jelovih gozdovih.
- 3: Mladička risa izpod Snežnika, ki je še zadnje zatočišče slovenskih risov.
- 4: Mladi risi imajo sprva modre oči, ki kasneje porumenijo.

3

4

Namesto zaključka

DANES SE PIŠE LETO 2013. V Sloveniji imamo le še nekaj risov, ki so že dolgo na seznamu ogroženih vrst. To največjo mačko v Evropi, ki je nekoč živela vsepovsod na stari celini, je človek že skoraj povsem iztrebil.

V Sloveniji so ena zadnjih območij, kjer danes še beležimo stalno prisotnost risa, Snežnik in kočevski gozdovi. Ker je danes risov že tako malo in ker vsi izvirajo iz majhnega števila prednikov, to vrsto zaradi parjenja v sorodstvu dolgoročno močno ogrožajo tudi genetske težave. Njegova največja grožnja je človek, saj človekov poseg v okolje s cestami in drugimi gradnjami redči ne le risa kot vrsto, ampak tudi živalske vrste, s katerimi se ris prehranjuje.

Ker še nismo stopili v čas, v katerem se srečata naš Links (tako smo ga poimenovali, ker je znanstveno ime evrazijskega risa *Lynx lynx*) in prav tako "skoraj izumrli" naravovarstvenik, lahko danes to čudovito vrsto še ohranimo. Tudi s tem, da zmanjšamo svoje potrebe po energiji in da se odločamo za energetske sisteme, ki pomenijo čim manjše posege v okolje ter čim večjo izkoriščenost energentov.

Za mecensko podporo pri izdaji knjige se zahvaljujemo podjetju Eltec Petrol.

45

ELTEC

PETROL

Alenka Klopčič

Ris. Links in varuh narave

Ilustrirala Marta Bartolj

Knjižna zbirka *Modri svet*

Lektorirala Breda Munda

Oblikovanje in notranja oprema Jamaja, Maja Rostohar

Izdaja Energija doma Energetika.NET, d. o. o.

Ljubljana, maj, 2013

1. natis, 1. izdaja

PETROL

Energija za življenje

Projekt je sofinanciran v okviru Petrolovega programa za izboljšanje energetske učinkovitosti.

Projekt je sofinanciran v okviru Petrolovega Progama velikih zavezancev za zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih.

Tebe, dragi/-a mladi/-a bralec/-ka, pa pozivamo, da tudi sam/-a soustvarjaš nadaljevanje knjižne zbirke Modri svet, katere del je tudi ta slikanica o Linksu. Svoje misli, ideje, predloge, lahko pa tudi kakšno pesem, zgodbico ali celo risbico nam pošlješ na elektronski naslov urednistvo@energetika.net ali na poštni naslov Energetika.NET d.o.o. – Energija doma, Tehnološki park 24, 1000 Ljubljana, s pripisom "Modri svet". Tvoje sporočilo bomo upoštevali ob snovanju naslednjih eko knjig v zbirki Modri svet. Skupaj širimo odgovornejši odnos do narave in naravnih virov za ohranjanje Zemlje prihodnjim rodovom!

Ekipe Energije doma

ENERGIJADOMA

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-32
087.5

KLOPČIČ, Alenka
Ris Links in varuh narave / Alenka Klopčič; ilustrirala Marta Bartolj.
– 1. izd., 1. natis. –
Ljubljana : Energija doma, Energetika.Net, 2013. –
(Knjižna zbirka Modri svet)

ISBN 978-961-93411-5-5

266706176

Vse pravice so pridržane. Noben del te knjige se brez pisnega dovoljenja avtorice ne sme v nobeni obliki reproducirati ali z uporabo elektronskih sistemov predelovati, kopirati, tiskati, razmnožiti ali razširjati. Brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedano javno objavljati knjige ali njenih delov, distribuiranje in dajanje v najem.